

Profesionalno usposabljanje strokovnih delavcev v okviru kompetenčnih skupin v letih 2009–2011

Tonka Klemenčič in Damjan Kojzek
Osnovna šola Jela Janežiča

»Poslanstvo osnovne šole Jela Janežiča je izvajanje takšne vzgoje in izobraževanja, ki učencem omogoči korekcijo težav in razvoj njihovih močnih področij ter jih tako optimalno pripravi za nadaljnje vključevanje v polno in zadovoljno življenje.« Le-to bo moč doseči z izpolnitvijo vizije, ki v prvem delu govori o dobrih pogojih dela in usposobljenem kadru. V želji po doseganju navedenega smo se leta 2009 odločili za sodelovanje v projektu Profesionalno usposabljanje strokovnih delavcev v VIZ v izvedbi Šole za ravnatelje. Vodilo za aktivno sodelovanje je bila težnja po stalnem izobraževanju in osebnem strokovnem napredovanju za optimalni razvoj otrok in zaposlenih. V projekt je bilo neposredno vključenih sedem strokovnih delavcev, od tega pet vodij strokovnih aktivov, ravnateljica in pomočnik ravnateljice. Posredno so aktivno sodelovali vsi drugi strokovni delavci šole. Struktura zaposlenih je glede na specifičnost populacije različna in zahteva širok spekter znanj in izkušenj. Tako v preteklosti in tudi danes je šolsko vodstvo spodbujalo izobraževanja posameznikov. Le-ti so se odločali na osnovi neposrednih potreb prakse ali lastnega zanimanja. Vendar je do delitve znanja z drugimi v kolektivu prišlo le v obliki poročil na konferencah ali pa so učitelji novo pridobljene informacije uporabljali pri delu s posameznim učencem oz. znotraj lastnega razreda. Zato se je pojavila potreba po strukturiranju pridobljenih specialnosti oz. po oblikovanju skupin, ki bi igrale tako vlogo prenašalcev in posredovalcev znanj, kot tudi vira informacij za delo na posameznem področju poučevanja. Analizirali smo dosedanje delo, celoten učiteljski zbor pa je izpolnil samoocenjevalno lestvico, ki je bila del gradiva seminarja o usposabljanju. Rezultati so pokazali, da se kot kolektiv počutimo nekoliko šibkejši na štirih področjih oz. kompetencah. V ta namen smo oblikovali skupine, katerih člani premorejo širok in vendar specifičen spekter vodenja o posameznem področju. Analiza lastnega dela pa je nakazala tudi smernice razvoja šole za v prihodnje, kar smo zapisali tudi v razvojni načrt šole. Osmislili smo razvoj učiteljevih kompetenc. Predstavljajo bolj »vrhnje« plasti učiteljeve osebnosti (Maretič Požarnik 2009), vendar so hkrati najbolj vidne in pomembne zlasti v povezavi s ključnimi kompetencami za vseživljenjsko učenje, katere pri učencih želimo razvijati (Evropski parlament in Svet Evropske unije 2006). »Kompetence zajemajo in povezujejo tako spoznavne kot čustvene-motivacijske in akcijske sestavine« (Maretič Požarnik 2007, 44).

Začetne informacije, ki smo jih pridobili na predavanjih v okviru projekta, so služile kot osnova za načrtovanje razvoja šole in posameznih kompetenčnih skupin. Le-te so najprej analizirale stanje, določile kratkoročne in dolgoročne cilje ter svoje videnje razvoja predstavile celotnemu kolektivu.

Delo kompetenčnih skupin

Prva skupina, katere prednostna naloga je soočanje z vzgojno problematiko, je določila naslednje cilje: odkrivanje zgodnjega izstopajočega vedenja, vodenje lista opazovanj motečih oblik vedenja, izdelava enotnega postopka ukrepanja in

sprotna seznanitev učiteljskega zbora o tekoči problematiki. Osnova za delovanje so vsebine, ki jih določa vzgojni načrt šole. Eden od zelo pomembnih ciljev je bil izbira skupnih izobraževanj na temo vzgojne problematike. Delovanje skupine je bilo omejeno na skupna srečanja članov, na predavanja znotraj šole in seznanjanje kolektiva o delu. Tako so tekom trajanja projekta uspešno izvedli dve skupni predavanji zunanjih sodelavcev. Oblikovali so evidenčni list ter pripravili zbornik uspešnih reagiranj ob kritičnih situacijah. Članica skupine se je udeležila izobraževanja za šolskega mediatorja. Delovanje skupine se z zaključkom projekta še ni končalo in tako so v luči novih izzivov postavljeni cilji za nadaljnje delovanje v okviru kompetence.

Informacijska tehnologija zelo intenzivno polni tudi šolski prostor. Zelo dobra opremljenost šole zahteva od posameznika določena znanja, da lahko izkoristi večino potencialov, ki jih IKT ponuja. Druga skupina, katere naloga je ustrezno vključevanje IKT v pouk in razvijanje informacijske pismenosti pri učencih, je oblikovala naslednje cilje: učenci in učitelji začno uporabljati interaktivne učilnice, vsak izmed učencev izkoristi svoje potencialne v okviru sposobnosti, učitelji si pridobijo potrebna digitalna znanja preko projekta e-šolstvo. V preteklih letih so se izvedli tako notranji seminarji (vodili so jih učitelji kompetenčne skupine IKT) kot tudi moderatorji projekta e-šolstvo. Le-ti so izvedli izobraževanja o oblikovanju blogov, uporabe videokonferenčne povezave in internetne varnosti. Določene vsebine posameznih predmetov so se učencem predstavljale v računalniški učilnici (načrtovano v letnih pripravah učiteljev za posamezne predmete). Izvedlo se je državno računalniško tekmovanje za program nižjega izobrazbenega standarda in posebni program. Vzpostavila se je tudi e-zbornica. Cilj za naslednje obdobje ostaja vzpostavitev e-učilnic in s tem zvezi izobraževanje v okolju Moodle.

Tretja skupina, katere kompetenca je obvladovanje in uporaba različnih načinov preverjanja in ocenjevanja znanja ter dosežkov učencev, si je na začetku postavila za cilj, da bo učinkovito in sistematično spremljala napredek učencev v programu nižjega izobrazbenega standarda. Med načrtovanjem in izvajanjem zastavljenih ciljev so se seznanili z vsebino, načini preverjanja in s kriteriji ocenjevanja nalog pri nacionalnem preverjanju znanja. Pri vmesni evalvaciji so člani ugotovili, da so že standardi znanja, nacionalno preverjanje znanja in individualizirani programi dovolj dobra merila za ocenjevanje znanja in dosežkov učencev. Zato so se odločili, da se v naslednjih letih raje usmerijo v ugotavljanje napredka učencev v posebnem programu. Zastavili so si nove cilje in aktivnosti. Oblikovali so načrt področij, ki jih bodo razvijali pri posameznih učencih. Področja, ki so jih izbrali, se navezujejo na vsakodnevne življenjske situacije, ki bodo najbolj koristile našim učencem, na primer: upoštevanje prometnih predpisov v okolici šole, skrb za sebe ... Na podlagi izbranih področij dela so oblikovali homogene skupine učencev, ki bodo razvijali posamezno področje ter izdelali fleksibilen urnik za izvajanje dejavnosti. Na podlagi izvedenih dejavnosti bodo člani skupine konec letošnjega šolskega leta naredili evalvacijo in načrt za nadaljnje delo.

Četrta skupina se ukvarja s kvaliteto pouka. Kompetenca, ki jo skupina razvija je obvladovanje organizacijskih in administrativnih nalog v zvezi z načrtovanjem, izvajanjem, spremljanjem in vrednotenjem učnega procesa. V letu 2009/2010 so določili učne stile naših učencev v vzorčnih razredih in določili lateralnost (dominantno oko, uho, roka in noga) vseh učencev šole. Za določanje učnih stilov so za učence nižjih razredov in posebnega programa izbrali niz nalog, na primer: sesta-

vljanje kock, izvajanje gibalnih nalog po ustnih navodilih, po fotografiji in ob posnemanju. Učence so pri izvajanju nalog posneli, si kasneje posnetke ogledali in jih ovrednotili. Sestavili so tudi vprašalnik za določanje učnih stilov za učence višjih razredov in izbrali naloge za določanje lateralnosti. Vsem učencem so na podlagi nalog določili lateralnost in njihovo dominantno stran vpisali v njihove individualizirane programe. Ta informacija naj bi bila novemu učitelju, ki učenca dobi, v pomoč pri njegovem delu. Pri vmesni evalvaciji so ugotovili, da naloge in tudi vprašalniki za določanje učnih stilov niso prinesli pričakovanih rezultatov. Pri naših učencih težko določamo učne stile, verjetno zaradi njihovih sposobnosti in specifičnega psihofizičnega razvoja. Prišli so do ugotovitve, da večina učiteljev pri pouku uporablja in posreduje informacije učencem po vseh senzornih poteh. Za letošnje šolsko leto 2010/2011 so si zato zastavili popolnoma nove cilje, ki se navezujejo na učila, gradiva in material. Njihov namen je popis učil na celi šoli, z dodanim kratkim opisom učila, lokacijo učila in katerim učencem je učilo namenjeno. Načrtujejo in tudi že izdelujejo učila pri pouku tehnike in tehnologije in pri delovni vzgoji. Na šolskem računalniku se zbirajo in urejajo različna gradiva (učni listi, fotografije, ppt predstavitev . . .), ki jih učitelji posredujejo drugim učiteljem in so na voljo vsem zaposlenim. Ravno tako se ureja blog z učnimi, zanimivimi in uporabnimi spletnimi povezavami. S pomočjo zbirke učil, učnih listov, spletnih povezav bodo izboljšali in popestrili pouk, tako motivirali učence in s tem pričakujejo boljše rezultate.

Vsa štiri področja dela se med seboj prepletajo in povezujejo, kar pomeni, da medsebojno sodelujemo tudi učitelji. Pozitivna stran medsebojnega sodelovanja so dobri odnosi v kolektivu, učenje drug od drugega in boljša komunikacija med učitelji.

Vemo, da smo na pravi poti in da so naši cilji dobro in kvalitetno zastavljeni, saj je naše delo s pomočjo teh ciljev bolj opredeljeno in usmerjeno v točno določen cilj. Trudimo se, da so cilji merljivi, glavno vprašanje pa je, česa novega se je učenec naučil, kako je napredoval. Z delom v razvojnih skupinah kompetenc bomo nadaljevali tudi v prihodnjih letih in se še naprej trudili, da se bodo naši učenci, navkljub svojim težavam in posebnostim, razvili v čim bolj samozavestne in samostojne posameznike.

OŠ Jela Janežiča je šola za otroke s posebnimi potrebami. Poleg obveznega osnovnošolskega programa z nižjim izobrazbenim standardom, posebnega programa in dodatne strokovne pomoči izvaja razširjene programe, kot so oddelki podaljšanega bivanja, šole v naravi, interesne dejavnosti, plavanje itd. Šola je vključena v različne projekte, npr. Comenius, Eko šola in ESS Šola enakih možnosti. Razviti so dodatni strokovni programi bodisi v obliki nadstandarda bodisi v obliki posebej oblikovanih projektov. Ti vključujejo terapevtske dejavnosti (nevrofizioterapija, senzorična terapija . . .) in dejavnosti, kot so Klub staršev, jahanje za učence, počitniško varstvo in drugo. Učitelji so razvojno naravnani, vodijo in izvajajo študijske skupine, pišejo učbenike in izdelujejo učne pripomočke.

Literature

Maretič Požarnik, B. 2007. »Čemu potrebujemo širši dogovor o temeljnih učiteljevih zmožnost/kompetencah.« *Vzgoja in izobraževanje* 38 (5): 44–50.

Maretič Požarnik, B. 2009. »Spodbujanje profesionalnega razvoja učiteljev in vzgojiteljev-kakovost od znotraj navzven.« V »Gradivo za interaktivno

predavanje v okviru projekta Sofinanciranje profesionalnega usposabljanja strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju 2008–2011,« 4–14. Šola za ravnatelje, Kranj.

Evropski parlament in Svet Evropske unije. 2006. »Priporočilo Evropskega parlamenta in sveta z dne 18. 12. 2006 o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje.« *Uradni list Evropske unije*, L394/10–12, 30. december 2006.